

Клочан В.П.,
к.е.н., доцент,
директор навчально-наукового інституту
економіки та управління,
Миколаївський національний аграрний університет,
(м. Миколаїв)

Костирко А.Г.,
к.е.н., старший викладач
кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
(м. Миколаїв)

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОНЦЕНТРАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

За сучасних умов господарювання, які характеризуються глобалізаційними тенденціями, підвищується рівень концентрації виробництва. Така тенденція притаманна і аграрному сектору економіки. Для вітчизняного аграрного сектора цей процес є досить інтенсивним, формою прояву якого є скорочення кількості фермерських господарств і збільшення площ сільськогосподарських угідь у користуванні агрохолдингів.

Прикладом цього можуть слугувати агрохолдинги, які створені і функціонують завдяки інвестиціям групи фондів прямих інвестицій New Century Holdings (NCH). Результатом його діяльності стало створення у 2006-2007 рр. шести аграрних компаній: «Золотий світанок», «Чарівний світанок», «Промінь Агро», «ЛатАгро», «Краєвид-Інвест», «Біо Агро», кожна з яких обробляє від 50 тис. га до 100 тис. га і об'єднує до 20 дрібних сільськогосподарських підприємств. Сталий розвиток агрохолдингів і високий рівень інвестиційної привабливості пов'язаний із можливістю нарощувати виробничі потужності на основі технологічних змін, активізацією інноваційних процесів, що забезпечує високий рівень віддачі вкладеного капіталу [1].

Такі сільськогосподарські формування мають значні переваги перед невеликими сільськогосподарськими підприємствами, оскільки мають

можливість здійснювати діяльність на інноваційній основі і мінімізувати власні ризики.

За результатами оцінки статистичних даних визначено, що є певна закономірність, яка показує зворотний зв'язок між розміром підприємства і потребою в робочій силі для виробництва одного і того ж обсягу продукції [2]. Практика функціонування аграрних холдингів показала, що збільшення площ оброблюваних земель за умови технічного і технологічного оновлення виробництв призводить до вивільнення робочої сили. Таким чином, це є одним із факторів, який впливає на рівень безробіття сільських територій і, частково, підвищує соціальну напруженість.

У світлі даного процесу постає питання оцінки ефективності концентрації виробництва на аграрних підприємствах і перегляду діючих методичних підходів її здійснення. Дане питання висвітлено у працях багатьох вчених, зокрема: В. Андрійчука, Т. Бібічева, П. Гайдуцького, В. Галушки, С. Дем'яненка, В. Месель-Веселяка та інших.

В основі всієї сукупності методик лежать підходи до оцінювання економічної ефективності концентрації виробництва: ресурсний, витратний і ресурсно-витратний. З метою пошуку і реалізації конкурентних переваг сільськогосподарських підприємств порівняно із іншими великими аграрними формуваннями, необхідним є адекватна оцінка власної концентрації виробництва.

Особливої уваги заслуговує використання методу DEA-аналізу. Він дозволяє швидко і відносно легко здійснити оцінку діяльності підприємства з технічної і економічної позицій. За допомогою даного методу стало можливим виявляти найбільш істотні чинники впливу на підвищення технічної ефективності, визначати які з чинників концентрації не є лімітуючими за сучасних умов господарювання і на цій основі розробляти адекватні управлінські рішення щодо посилення інтенсивності концентрації на інтенсивність її ефективності.

Даний метод надає можливість визначити ефективність за двома критеріями: максимізувати виробництво продукції за даної кількості ресурсів (output-орієнтована модель) або ж досягти даного обсягу виробництва продукції за мінімального витрачання ресурсів (input-орієнтована модель). Визначено, що завдяки практичному застосуванню методу DEA можливим є не лише визначення фактичного стану, а й числового виміру та математичного обґрунтування можливих резервів підвищення ефективності використання ресурсів шляхом удосконалення виробничої системи [2, 3].

У підсумок зазначимо, що великі аграрні компанії не завжди виконують соціальну функцію, не зважаючи на наявні фінансові можливості. Тому вважаємо, що подальший розвиток аграрної галузі не повинен змінювати вектор розвитку у бік монополізації, а забезпечувати гармонійну діяльність різних організаційних форм господарювання. У цьому велика роль відводиться державній аграрній політиці, зокрема у диференціації державної економічної підтримки.

Список використаних джерел

1. Kostyrko A. G. Components and Ways to Energize Investment Activity of Agrarian Sector in Ukraine / A.G. Kostyrko // World Applied Sciences Journal. – №30 (12). – 2014. – P. 1889-1891.
2. Андрійчук В.Г. Концентрація в аграрній сфері економіки: проблемні аспекти : монографія / В.Г. Андрійчук, І.С. Сас. – Київ : КНЕУ, 2017. – 303 с.
3. Farrell M. J. The measurement of productive efficiency / M.J. Farrell // Journal of the Royal Statistical Society. 1957. – Series A. – Vol. 120. – №3. – P. 253-281.